

Kirke- og kunsthistoriske Møder i Aaret 1900.

Da de af Regjering og Rigsdag støttede Foredrag over Emner af kirkelig Kunst og Historie atter i Aaret 1900 ere afholdte paa forskjellige Steder her i Landet, hvor enten direkte Opfordring og venlig Indbydelse kaldte Selskabet hen, eller hvor Fortidsminderne gjorde det ønskeligt at samles, saa er det en kjær Pligt for Selskabets Bestyrelse at aflægge en Beretning om, hvad der ved Møderne er foregaaet.

Møde i Præstø.

Aarets første Møde fandt Sted den 15. Maj i Præstø. Anledningen til, at dette Sted valgtes, var nærmest den, at det var Selskabet bekendt, at den smukke og interessante Kirke i denne By trængte til en ret betydelig Restauration, og at man haabede, at et »Aastedsmøde« kunde hjælpe til at fremme Sagen hos rette vedkommende, idet Interessen blev vakt for det gamle og betydningsfulde Mindesmærke fra Fortiden, som Byen ejer, og der saaledes mulig kunde aabnes Udsigt til, at de til Istandsættelsen fornødne Midler stilledes til Raadighed. Stedets Sognepræst, Hr. Th. Hansen, hvem Kirkens Tarv ligger varmt paa Hjærte, havde derfor indbudt Selskabet til at vælge Præstø til Mødested.

Kl. 2 samledes man i Kirken, hvor Selskabets Formand, efter et Præludium fra Orgelet, tog Ordet. Da det var første Gang, Selskabet for Danmarks Kirkehistorie

holdt Møde i Præstø, gjorde han Forsamlingen bekendt med Selskabets Formaal og dets Virksomhed gennem de 52 Aar, der ere henrundne siden dets Stiftelse, idet han tillige nævnede de fremragende Mænd, Fr. Hammerich, Ferd. Fenger, Ludv. Helveg og C. J. Brandt o. a., hvem det skyldes, at Selskabet blev stiftet og vandt den Skikkelse, som det endnu har. — Derefter gav han Ordet til Professor Stadsarkitekt L. Fenger, hvis Foredrag her meddeles efter Talerens Manuskript:

Kirken og Antoniusklosteret i Præstø.

Efterat Foredragsholderen i korte Træk havde skildret de to Helgeners Liv, der bærer Antoniusnavnet: Antonius fra Ægypten og Antonius fra Padua, fortalte han, hvorledes Paakaldelsen af den Førstnævnte og Stiftelsen af et ham helliget Lægbroderskab var begyndt i det franske Grændselandskab la Dauphiné derved, at en Ridder, Jocelin de Chateau-Neuf d' Albenc, tilskrev denne Helgens Hjælp sin Redning fra Døden i en Kamp mod Burgunderne, hvorfor han foretog en Pilegrimsfart til det hellige Land og Constantinopel, hvis daværende Kejser, Romanus Diogenes (1067—71), skal have overladt ham St. A.s Reliquier, der efter Sigende vare bragte fra Alexandria til Constantinopel. Rimeligvis maa vi i Ridderens Ærbødighed for St. A. see et Udslag af den samme aandelige Bevægelse, der i Burgund og Mellemfrankrig førte til Oprettelsen af Klostrene Citeaux og Clairvaux, i hans egen Hjemstavn til Grundlæggelsen af la Grande Chartreuse ved den hellige Bruno (1084): Beundring for det strenge Munkeliv og Askesen. Jocelin gav Reliquierne et foreløbigt Gjemmested i Flækken St. Didier la Mottes lille Kirke mellem Grenoble og Valence, men Troen paa deres undergjørende Kraft maa hurtigt have udbredt sig i la Dauphiné. Thi da kort før det første Korstog (1097—99) Sydfrankrig hærgedes af frygtelig Smitsot: Helvedes Ild eller St. Antons Ild, et Udslæt, der bevirkede, at de Syges Lemmer visnede

og blev sorte, gjorde en Ridder Gaston fra Alpedalen la Valloire, hvis Søn var bleven angrebet af denne Sygdom, det Løfte, at hvis St. A. vilde helbrede Sønnen, vilde han med sine Slægtninge og Venner stifte et Broderskab ved Helligdommen i St. Didier til Pilegrimmes og Syges Pleje. Efterat Helgenen havde vist sig for ham i en Drøm og lovet at opfylde hans Bøn, og efterat Sønnen var kommet sig, stiftedes Broderskabet, som havde sit Tilhold i »Almissehuset« ved Kirken i St. Didier, men fik sin aandelige Betjening ved Benediktinere fra det berømte Kloster Mont-Majour ved Arles. Dette Lægbroderskab fik pavelig Stadfæstelse 1095 af Urban II under hans Ophold i Frankrig.

1118 gjorde Calixt II Kirken i St. Didier la Motte, Ordenens Helligdom, uafhængig af Mont-Majour. Ordenen fik Filialer i Rom, Akko og mange andre Steder. I Spidsen for hver af disse stod en Præceptor eller Commendator. Honorius III (1216—26) tillod Brødrene at aflægge Munkeløftet, og under Honorius IV (1285—88) antog de Augustinernes Regel og Dragt, dog med et himmelblaat Antoniuskors paa Kjortel og Kappe. Som man seer, var den Opgave, Antoniusbrødrene havde stillet sig, omtrent den samme, som Johanniterne havde begyndt at arbejde paa en Menneskealder før, dog med Undtagelse af Kampen mod de Vantro; men Opgaven fik paa de forskellige Steder en noget forskjellig Charakter. Saaledes oprettedes 1198 Klosteret St. Antoine, efter hvilket en af Parises Forstæder fik Navn, af Sognepræsten Fulko i Neuilly-sur-Marne som en Slags Magdalenestiftelse for faldne Kvinder.

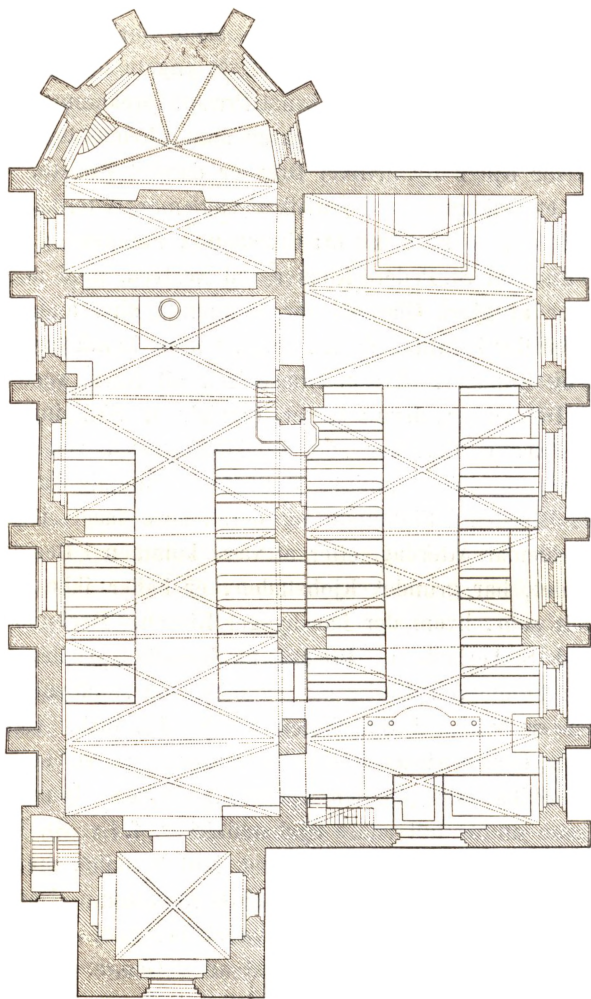
I hele Korstogstiden gik det fremad for Brødrene, men da man senere over Midlerne glemte Maalet, da Bonifacius VIII 1297 havde undtaget Ordenen fra Biskoppernes Jurisdiction for at støtte sig til den som til de andre Tiggermunkeordner i Pavestolens Kamp mod Biskopperne og de kirkelige Reformkrav, da sattes Brødrenes egentlige Gjerning til Side, og det gik tilbage med deres Sædelighed. Ingen anden Munkeorden vidste bedre end Antoniusbrødrene

at udnytte de dem af Paverne skjænkede Privilegier: de maatte en Gang om Aaret foretage Indsamlinger i alle Sogne i Christenheden og en saadan Antoniusdag var en stor Festdag, paa hvilken Menigheden drog Ordenens Udsendinge imøde med Kors og Faner. Udsendingene medbragte Aflad og kunde give denne selv i Tilfælde, som ellers vare forbeholdne Biskopperne, de maatte læse Messe selv i Egne, som vare under Interdikt, og de medbragte dernæst og solgte indviede Billeder, Antoniuskors og andre Sager, som kunde beskærme Mennesker og Dyr mod smitsomme Sygdomme, Ligfald og en brat Død. Endnu kan man paa Bondesmykker fra den skandinaviske Halvø træffe Antoniuskorset som Ornament, skjøndt dets Betydning som Amulet er glemt. Brødrenes Nærighed var ubeskrivelig. I Byer, hvor de havde deres Huse, fik de Lov til at have eet eller flere Svin (i Lybæk 20) mærkede med Antoniuskorset og med en Klokke om Halsen, løbende frit om paa Gaden for at fodres af overtroiske Kvinder med Affald fra Husene. Intet Under, at Harmen over denne Nærighed og disse Prellerier brød ud med stor Styrke, da Reformationen nærmede sig, og at Antoniusbrødrene bleve nogle af de første, som maatte fortrække, hvor den trængte igjennem. Ikke bedre gik det i Lande, som holdt fast ved Catholicismen. Moderklosteret i Dauphiné blev 6 Gange plyndret af Huguenotterne. Abbeden Brunel de Grammont forsøgte vel i det 17. Aarh. at reformere Ordenen, men St. Antonius's Levninger havde ikke længere den Tiltrækning og nøde ikke den Respekt, som i gamle Dage. 1774 blev Ordenen sammensmeltet med Johanniternes, men gik til Grunde med denne under den franske Revolution og Kejserdømmet. Det store Moderkloster er nu et Silkevæveri, undtagen Kirken, »Dauphinés Vidunder«, som man har kaldt den. Den skal være bygget i det 13. og 14. Aarh. og have en Omgang over en Række Kapeller paa begge Sider af Hovedskibet. Dens med Billedhuggerarbejde rigt smykkede Portal er delvis ødelagt af Huguenotterne og daarligt re-

staureret i forrige Aarhundrede. Figurerne forestille dels Dommedag dels St. Antonii Historie.

Foredragsholderen fortalte dernæst, hvorledes Antonius-brødrene kom til Danmark. Dette skete forholdsvis sent, ligesom jo ogsaa Præstø er en af de yngste danske Kjøbstæder fra Middelalderen. Navnet Præstø forekommer første Gang 1321 i et Beskærmelsesbrev som Christopher II udstedte for Kjøge By, hvilket Brev er dateret Præstø. Dernæst i et Dokument, ved hvilket Valdemar Atterdag 1353 fik Præstø med sit Fang (3: Græsgang), Faxinge og Tudebølle Enge af St. Peders Kloster ved Nestved, mod at dette slap for at gjøre Gjæsteri for Kongen i sine andre Besiddelser der i Egnen, de 2 nu forsvundne Landbyer Tudebølle og Kopager. Hvoraf Præstø har sit Navn, veed man ikke. Det er sandsynligt, at Landsbyen Skibbinge har været Præstøs Forløber som Udskepningssted ved »Bolefjorden«, og ikke umuligt, at Stedet oprindeligt kan have tilhørt Præsten i Skibbinge og deraf have faaet sit Navn. Om Valdemar Atterdag, efter at være kommen i Besiddelse af Stedet, har grundet Kjøbstaden, er heller ikke oplyst, saa lidt som, hvem der har bygget Kirken. Derimod vide vi med Sikkerhed, at Præstø fik Kjøbstadsprivilegier af Erik af Pommeren 1403, og det bliver da sandsynligt, at Kirken er bygget i Slutningen af det 14. Aarh. Hermed stemmer ogsaa Kirkens Bygningsmaade, det vil sige det nordre Skibs, som er den oprindelige Kirke. Denne har ikke som andre lidt ældre Kjøbstadkirker, f. Ex. St. Mikkel i Slagelse eller St. Peder i Nestved, haft 3 Skibe, men kun eet, der mod Øst ender i en 5sidet Afslutning. Den har, efter Støttepillerne at dømme, været beregnet paa Overhvelvning, men er opført mindst ad 2 Gange. Det viser sig nemlig, at Vinduerne i den østlige Del ere mindre end de i den vestlige, desuden tyder et Fremspring ved den 5te Støttepille fra Vest i Nordmuren paa, at denne er øget paa dette Sted. Det viser sig fremdeles, at der til en Tid saavel i Syd- som i Nordmuren i Kirkens 4. Fag fra Vest

har været større Aabninger, som rimeligvis førte ind til Kapeller. Man kunde for Nordmurens Vedkommende tænke

Plan af Præstø Kirke 1:288.

paa St. Gertruds, som Præstø Borgere i 1550 fik Lov til at nedbryde for at bruge »al Sten, Tømmer, Tag og Andet derfra til deres Sognekirkes Bygning.« Det er muligt, at

den anden Aabning, hvis den er oprindelig, kan have ført ind til et nu forsvundet Kapel paa Sydsiden; men om et

Nordsiden af Præstø Kirke 1:288.

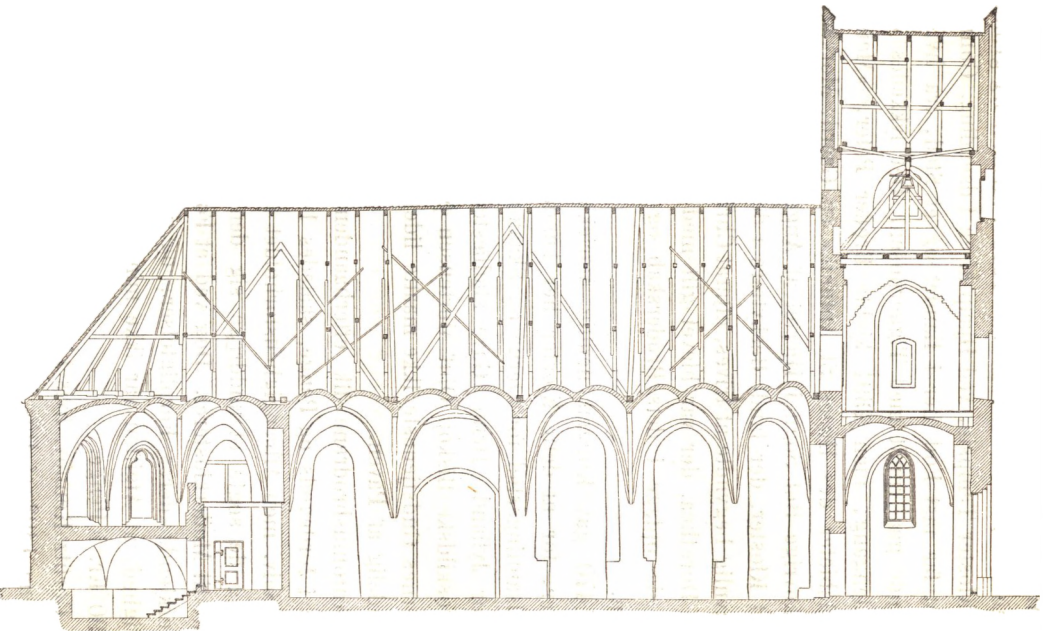
saadant og hvilken Helgen det kan have været viet, forlyder Intet. At hele det nordre Skib er opført før det søndre, fremgaar af, at Forbindelsen mellem begge er til-

vejebragt ved, at Vinduesaabningerne i den ældste Kirkes Sydmur ere forlængede ned til Gulvet. Den brede Gjordbue over Skillerummet mellem Sakristiet og det nordre Skib synes at have betegnet Grændsen mellem Chor og Kirke. Den vestre Del af den ældste Kirke har altsaa, som sagt, større Vinduer end den østre, men er iøvrigt overhælveth paa samme Maade; dog er det vestligste Hvælvingsfag, som støder op til Taarnet, mindre end de andre; af hvilken Grund sees ikke, hvis Taarnet blev bygget sidst.

Taarnets nederste Etage har ikke oprindeligt, som nu, dannet Forstue til Kirken, men aabnet sig som et Kapel ind til samme; var dette maaske det St. Nicolai Kapel, om hvilket der haves Efterretninger? Taarnets 2den Etage er ogsaa beregnet paa Overhælvning. Men naar dette Taarn, som er temmelig lille i Forhold til Kirken, kan være bygget, vides ikke; maaske inden det søndre Skib, men af en hjemlig Mester. Taarntrappen, som oprindeligt var en Vindeltrappe, er ombygget.

Under det 2det (tilmurede) Vindue fra Vest i Nordmuren findes en ligeledes tilmuret Dør. Det er ikke usandsynligt, at vi i denne have en af Kirkens oprindelige Indgange, og at der kan have været en tilsvarende i Syd-muren. Kirkens Detailformer ere meget tarvelige; man seer nu næsten intetsteds en Formsten. Dog viser det sig i Chorpolygonens Vinduer, at indenfor de nuværende simple firkantede False har Glasset været indrammet af en profileret Sten, som antydede en Slags »Maaswerck.« Ribberne i Chorets Hvælvinger ere ogsaa i Modsætning til Kirkens profilerede. Kirkens Hovedgesims og de nuværende Cementsaalbænke skyldes sene Restaurationer, dog finder man oppe over det sydlige Skibs Hvælvinger Spor af den gamle Hovedgesims, der bestaar af en Platte, 2 Kvartstave og derunder et Tandsnit mellem 2 Platter, 6 Skifter høj i Alt. Ogsaa under et af Vinduerne paa Chorets Nordside findes en maaske oprindelig Dør. Derimod er Døren, som udefra fører ind i Sakristiet, plumpt udbrudt i den glatte Mur.

Ved at tage de ovennævnte Enkelheder til Hjælp kunne vi altsaa nogenlunde forestille os, hvordan denne Præstøs

Længdesnit af Præstø Kirke 1 : 288.

ældste Kirke, som var viet Vor Frue, saa ud, med eller uden Taarn, dengang Christopher af Bajerren i 1441 stadfæstede Erik af Pommerns i 1403 givne Privilegier. Men

snart skulde der med Præstø Kirke foregaa en stor Forandring.

Allerede kort efter Valdemar Atterdags Død havde Antoniusbrødrene fra det af dem 1222 i Meklenborg grundlagte Kloster Tempsin, ved Hjælp af en Udsending, Conrad, søgt at faa fast Fod her i Landet og et Sted, fra hvilket de kunde gaa rundt med Tiggerposen. Det lykkedes dog ikke dengang; men 1391 købte Broder Peter, »Meister und Gebieter des Huses St. Antonii,« en Gaard, Morkær i det skovrige Bøl Sogn i Hjertet af Angelen, og indrettede her et Kloster, der fandt Beskyttere i de holstenske Grever og navnlig begyndte at trives, efterat Christopher af Bajerens Enke Dorothea, der var blevet gift med Christian I, havde ladet sig optage i dets Broderskab og skjænket det 300 Gylden.

1470 gav Kongen nemlig Mariekirken i Præstø til Morkær, for at dette Kloster her kunde faa en Filial og et Indsamlingssted for Øerne og Skaane, som Morkær var det for Jylland. Denne Gave stadfæstedes samme Aar af den roskildske Biskop Oluf Mortensen paa det Vilkaar, at Borgernes Gudstjeneste ikke maatte lide ved Overdragelsen, og endelig af Paven.

Antoniusbrødrene fik efterhaanden betydelige Gaver baade i Jordegods og Penge, saaledes 1474 af Jørgen Gøye 10 $\frac{1}{2}$ Sølv, men Afhængighedsforholdet til Morkær trykkede dem og de søgte at unddrage sig den betydelige aarlige Afgift til Moderklosteret. Dog ved et Forlig i 1480 maatte de erkjende deres Forpligtelser, og vi høre ved denne Lejlighed, at Afgiften var ikke mindre end 1440 Tdr. Byg og 90 Kr. i Penge.

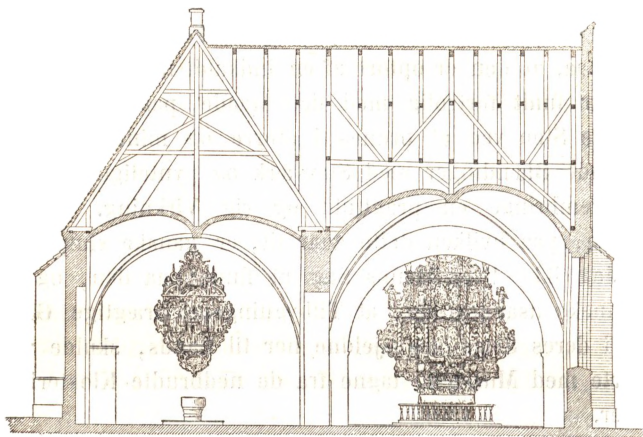
Corfitz Rønnow, hvis Ligsten sees i Kirken, skjænkede Munkene 1493 et Hus i Præstø, og de fik Huse baade i Kjøbenhavn, i lille Pilestræde, som efter dem har faaet Navn af Antoniistræde, og i Malmø. Kong Hans skjænkede dem 1504 Indtægterne af Beldringe Kirke, hvoraf rime-ligvis det uhjemlede Sagn er kommet, at Klosteret først

skulde have været i Beldringe og siden er flyttet til Præstø. Disse Indtægter skjænkedes Brødrene »for at Klosteret maa des snarere bygges«. Herved kan selvfølgelig tænkes paa selve Klosteret, som maaske opførtes efterhaanden, men der kan unægtelig ogsaa tænkes paa den store Udvidelse af Kirken imod Syd, der kan betegnes som Tilføjelsen af et nyt Skib af den gamle Kirkes Længde, bestaaende af 3 indbyrdes forbundne Kapeller. At denne Tilbygning skulde være opført, efterat Klosteret var nedlagt, som Nogle have ment, er ikke troligt. Tilbygningens Former tyde i høj Grad paa, at den er opført af en indkaldt fremmed Mester, der var fuldt fortrolig med den Maade, paa hvilken den brændte Sten ved at ordnes i større og mindre, aflange og runde Blændinger med Stavværk og pyntelige Kragsten kan frembringe en pragtfuld og rig Virkning. Skjøndt Maaden, paa hvilken dette gaar til, er ganske simpel, er det dog ikke hver Mands Sag at finde paa den, og det er ganske usandsynligt, at Tilbygningens prægtige Gavle, som i deres Slags ere sjældne her til Lands, skulde være opførte med Mursten, tagne fra de nedbrudte Klosterbygninger.

Vanskeligere er det med Sikkerhed at sige, hvad der har været Munkenes ledende Tanke med Tilbygningen. Det ligger dog nær at formode, at man ikke har villet dethronisere Vor Frue, hvem Højalteret i den gamle Kirke, som vi have hørt, var viet, men hellere skaffe St. Antonii Alter et anselig Plads for Enden af et nyt Skib, som man byggede til paa Solsiden af den ældre Kirke. Paa Tilbygningens Østside finder man en gennem hele Murens Tykkelse gaaende Aflastningsbue, som tildels er udfyldt af et tilmuret Trefagsvindue; der kunde tyde paa, at man har forbeholdt sig, her at kunne foretage en yderligere Udvidelse, maaske med Tanken om en rigere Anordning af Alteret.

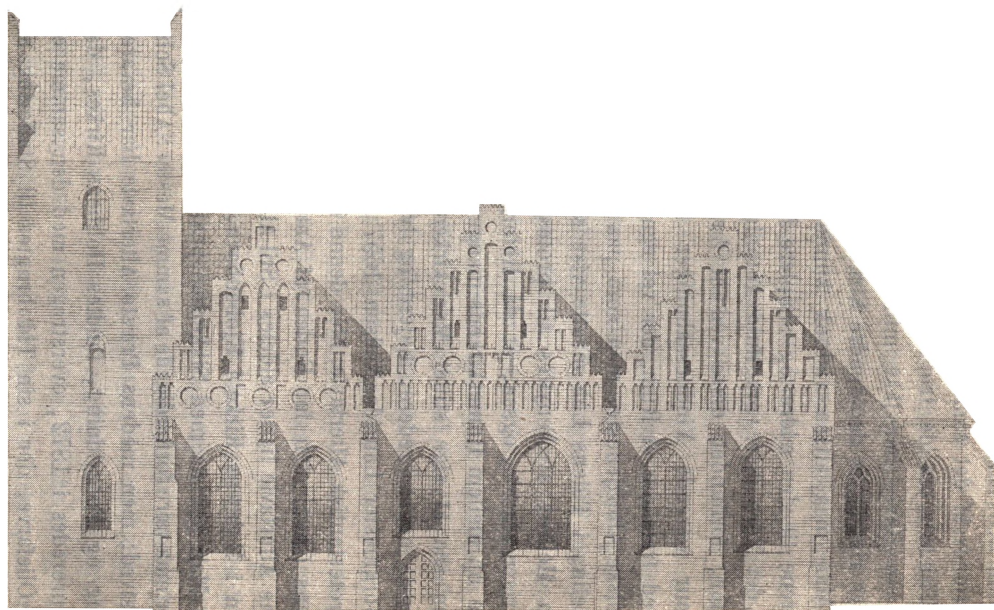
Mellem Tilbygningens 3 Hovedfag eller Kapeller findes rundbuede Gjordbuer, der tyde paa en forholdsvis sen Tid

og godt kunne skrive sig fra 1504. De have rimeligvis baaret Tagværkerne, inden Rummene overhævedes. Hidtil har man, saa vidt mig bekjendt, ikke fundet noget sikkert Tegn paa, at de 3 Kapeller skulde være opførte det ene efter det andet, men mærkeligt nok ere alle 3 Gavle forskellige. Den østligste er den simpleste. Motivet her er en Række simple Blændinger, kun lidet forskellige i Maaden, paa hvilken de afsluttes foroven. Under disse

Tværsnit af Præstø Kirke 1:288.

findes andre, der ere delte af en Stav, og der fremkommer herved en Slags Frise, som virker meget pynteligt. Kun paa den midterste Gavlkam er anbragt en lille rund Blænding. Paa den vestligste Gavl har man varieret Motivet ved at indskyde ikke mindre end 5 runde Blændinger i den omtalte Frise og i Gavlspidsen er den ene runde Blænding blevet til to. Paa den midterste Gavl er Frisen bevaret ubruds af de runde Blændinger, men disse anbringes 4 i Tallet over Frisen paa begge Sider af en bred firkantet Blænding, der kunde synes egnet til at modtage en Indskrift. I Gavlens Spids er fundet Lejlighed til at anbringe 3 runde Blændinger. Denne Gavl kunde altsaa kaldes den rigeste og kunstfærdigste, men man tør dog

Sydsiden af Præstø Kirke 1 : 288.

ikke paastaa, at den er den senest opførte. Alle 3 Gavl kunne for den Sags Skyld gjerne være opførte samtidig. Om de skyldes 3 Murere, der have villet overbyde hinanden, eller om den samme Murer har villet overbyde sig selv i Variationer af det samme Motiv, kan ingen sige. Sagnet hos Thiele¹⁾ om de tre Søstre, der skulde have bygget hver sin Gavl, har ikke mindste historiske Hjemmel og skyldes rimeligvis den søndre Kirkesides usædvanlige Form.

Man maa altsaa vistnok kunne sige, at Antoniusbrødrene til den ældre og simplere Mariekirke have føjet en i det Ydre mere pragtfuld Antoniuskirke og, som sagt ovenfor, forbundet disse ved at føre de i Mariekirkens Sydmur værende Vinduesaabninger helt ned til Gulvet. Herved fremkom et Rum, der vel egnede sig for romersk-catholske Altertjeneste, men som paa Grund af sin stærke Tvedeling i Tidens Løb maatte vise sig mindre skikket til i sin Helhed at benyttes til protestantisk Gudstjeneste. Det viser sig da ogsaa, at da Reformationen skal til at rydde op mellem Romerkirkens mange Altre, har Antoniuskirken saa at sige stillet Mariekirken i Skygge, den var jo ogsaa noget bredere, højere og lysere end denne, og da Borgmester Laurids Nielsen 1657 skjenkede Kirken en ny protestantisk Altertavle, blev denne ikke opstillet i Mariekirkens Chor, men for Enden af Antoniusbrødrenes Skib. Denne Altertavle ligner aldeles i Stil Altertavlen og Prædikestolen i Holmens Kirke i Kjøbenhavn, som er fra samme Tid. Man kan da med Sikkerhed paastaa, at begge Altertavler maa være forfærdigede af samme Mester: Abel Schrøder i Nestved; men medens Præstø Altertavle har bevaret sin Maling og Forgyltning, fandtes Holmens Kirkes, da den restaureredes i 1872, overstrøgen med den samme okker-gule Oliefarve, der i sin Tid brugtes til Staffering af Orlogsskibenes Gallionsfigurer og Ornamente. Ved Rensningen fra dette Farvelag fremkom ingen Spor af en ældre

¹⁾ Danmarks Folkesagn I, 205.

polykrom Maling. Og da Jens Lauridsen, Laurids Nielsens Søn, den Mand, som efter den for Præstø og Omegn saa sørgelige Svenske Krig samlede Nysø Gods og byggede Herresædet, vilde indrette sig en Familiebegravelse, fik han Lov til at bemægtige sig det Meste af Mariekirkens Chor, at hæve Gravkjælderens Hvælvning højt over Kirkens Gulv og at skjule Resten af Choret i et Pulterkammer.

Naar det nu gjælder om atter at sætte Præstø Kirke i en varig Stand, da vilde det være saare heldigt, om denne Gravkjælder kunde bringes til at forsvinde, enten ved at den sænkedes ned under Kirkens Gulv, eller paa anden Maade. De tilmurede Vinduer kunde da aabnes paany, deres Stadværk fornyes, Hovedgesimsen fra den gamle Kirke bringes tilbage, nye, stilfulde og hensigtsmæssige Gavlbænke anbringes m. m., saaledes som angivet paa Prof. Storcks smukke og omhyggelige Tegninger, der med hans Samtykke fremvistes paa Mødet. Det turde dog være et Spørgsmaal, om Menigheden bør flytte tilbage fra Antonius-til Marie-Kirken, som er mindre rummelig og mindre lys, og hvor der aldeles ikke er Plads til Laurids Nielsens prægtige Altertavle. Der vilde i Mariekirkens Chor kunne indrettes en rummelig Skriftestol og Confirmandstue, der tillige kunde tjene til Præsteværelse, og Resten af Mariekirken blev da som hidtil et Slags Sideskib til Antoniuskirken.

Den af Karen Sørensdatter til Minde om hendes 2den Mand, Borgmester og Tolder Jacob Christophersen († 1619), i Aaret 1621 Kirken skænkede Trædøbefont burde have sin oprindelige Farvedekoration tilbage, hvorved den vilde komme til at svare til Altertavle og Prædikestol, hvilken sidste angiver sig som en Gave fra Chr. Grubbe til Lystrup.

En ældre Granitdøbefont, som findes i Kirken, har intet kunstnerisk Værd.

At Kirken allerede i den catholske Tid har haft et interessant og pragtfuldt Inventarium, derpaa tyder en Indberetning fra Provst Bøgh, som i Begyndelsen af vort

Aarhundrede afgaves til Kommissionen for de fædrelandske Minders Bevaring. Dengang fandtes der nemlig endnu ved Kirken et Christusbillede i en pragtfuld udskaaren og med en forgyldt Indskrift forsynet Kiste. Billedet kaldtes af Almuen: Guds Søn i Præstø. Provst Bøgh antog, at Kisten havde været benyttet til at bæres i Procession. Skulde den dog ikke snarere have været en saadan Dekorationsgjenstand som den, der findes i Nationalmusæet og som forud i Fastetiden benyttedes til en Fremstilling af Christi Grav? Have Antoniusbrødrene mulig ogsaa med saadanne Midler søgt at gjøre Indtryk paa Mængden og skaffe sig Tilløb? Der fandtes da ogsaa i Kirken et Mariebillede og 2 Kister fulde af Helgenbilleder, maaske Rester af en eller flere Altertavler; men alle disse Sager ere nu sporløst forsvundne. Men hvordan gik det til, da Klosteret ophævedes? Munkene maatte af Nød og Trang, da Tiggergangen ikke længer gav noget Udbytte, sælge nogle af deres Ejendomme, f. Ex. Husene i Kjøbenhavn og Malmø, andre søgte mægtige Adelsmænd, hvis Familier de i sin Tid havde tilhørt, at komme i Besiddelse af, ja selv Roskilde Bisp Joachim Rønnow undsaa sig ikke for at forsøge ved et fingeret Kjøb at plyndre Klosteret til sin egen personlige Fordel. Et Par af Brødrene antog Luthers Lære. En af disse, Anders Andersen, vandt sig et Navn for Hellighed. Han ejede, siger man, kun en Hvid, men hvergang han sendte Bud med denne til Byen for at købe Noget til Livets Ophold, fik han, hvad han forlangte, og ovenikjøbet Hviden tilbage. Samme hellige Mand fik ogsaa inden sin Død sin Ligsten forfærdiget, hvilken endnu findes i Kirken; i Vinduet udfor Stenen saas en malet Rude med hans Bømærke, i hvilket Antoniuskorset endnu spillede en vis Rolle. Klosterets Bygninger bleve Kongens Ejendom, undtagen Kirken, og Chr. III lod dem nedbryde for at anvende Stenene ved Byggearbejder paa Kjøbenhavns Slot. De gamle Frugttrær i Klosterets Haver bleve omhuggede og opbevarede en Tid paa Stedet for ved Lejlighed at blive brugte som

Gavntræ. Nogle Messehageler skjænkedes til Universitetet for at bruges i Frue Kirke eller andre Universitetskirker.

Af Sager fra Klosterets Tid er der altsaa saa at sige ikke Andet tilbage end de 2 Klokker i Taarnet og et Afladsbrev i Nationalmusæet.